

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.

Pentru România pe an 15 lei.

Manuscripte nu se redau.

LIBERTATEA

INSERȚIUNI:

se socotesc după tarifă, cu prețuri foarte modeste.

Abonamente și inserțiuni se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă.

ROMÂNISM

Meditatorule, ridică-te un moment, cu balonul închipuirii, pe un punct înalt în atmosferă, de unde se poți vedea țeri și mări, și privește de acolo lucrările mari și mici, ale furnicarului de popoare ce mișună pe pământ, d. e. numai în Europa, și spune ce trăsură, ce tendință iese mai ales și mai ales la iveală asupra acestor lucrări, ca pecete, ca caracteristică, ca țintă și fir roșu conducător al lor?

Și vei conveni cu mine în observarea, că nici o pecete nu e mai marcat imprimată pe toate lucrările mari sau ramificările lor, ca și înșasi marca timpului nostru cea naționalistă.

Îi vei vedea pe Germanii din imperiu sforțându-se a-și arunca valurile naționale și asupra nenorociților Poloni, pe Poloni luptându-se eroic pentru apărarea naționalității față de povoiul german; îi vezi pe Nemții austriaci luptându-se a se susține peste popoarele slave cu cari s'au găsit sub un coperiș, ba a le impune și lor germanismul, dar' îi vezi voinici pe Cehi și ceialalți slavi respingând mantaua străină și înălțându-se ei în lumină; vezi în Peninsula-Balcanică lupta pe moarte și viață a Bulgarilor de a-și cuceri nou teren naționalității lor, în Macedonia, și vezi pe Greci, Turci, Români etc., sbătându-se se se aperse de lacomul atac bulgăresc.

Asta ca popoare față de popoare. Dar' mergând mai în amănunte, vezi la Germanii „Alldeutsche Vereinul“, societate privată, compusă din elemente însuflețite, care sub forme culturale și științifice, urmărește aceeași țintă finală: mărirea germanismului; vezi „Liga ceho-slovacă“, lucrând tot cu arme culturale, ba și economice, pentru scopuri de mărirea slavă; vezi societatea macedoneană, lucrând cu scop politic dat pe față și cu arme absolut temerare, uneori mișelești, pentru mărirea națională a neamului! Și pe aiurea zeci și sute de atari vedenii. Munca și străduința generală și mare a popoarelor, folosind o asemănare, e un riu mare auriu ce trece lin, maestos, prin mijlocul poporului, ducând pe valurile sale mii de flori și cununi de flori aruncate pe el de fiii neamului: sunt speranțele, iluziile înflorite ale fiilor buni ai neamului. Societățile cealalte, culturale, economice, politice, sunt tot atâtea vâlcele, pâraie și rîulețe, laterale, afluenți ce se scurg în rîul principal, venind înflorite și ele spre a contribui la mărirea auritului rîu principal, care înaintează spre ținta ultimă, mare, a neamului.

Și constatăm, că mersul atât al afluenților, cât și al rîului prin-

cipal, e mai lin sau mai vioiu, mai repede, după-cum e de viuă sau mai puțin viuă activitatea pe care o desvoaltă cei-ce pun în lucrare, în curgere, cutare societate afluentă, și după-cum e de viuă energia în inimile fiilor neamului, cari sunt reoglințați în cursul principalului rîu purtător al doririlor și năsuințelor națiunii.

Și constatăm că viu și rapid e cursul auritului rîu al speranțelor d. e. la Cehi, la Nemții austriaci, la Bulgari, la Maghiari, mai liniștit, dar' sigur, calculat, e la Germanii din imperiu, la Ruși, la Englezi. Pe frații noștri din România încă i-am putea pune aci.

Dar' despre noi Români din Ardeal, Ungaria și Bănat, dee-ni-se voe se constatăm, că nu știm unde se ne clasificăm?

Vâlcelele, pâraiașele, cari represintă, în asemnarea ce făcurăm, societățile noastre culturale, economice, sociale, au, ce-i drept, apă limpede și duc pe valurile lor flori, dar' curg așa de încet, așa de sfiute, de timide, că îți face durere lipsa de o mai multă, mai însuflețitoare energie! Singure instituțiile noastre financiare, atât ca sporire, cât și ca dezvoltare, se presintă în cursul lor destul de vii, precum și sigure în același timp. Doar' că dela ele nu pornesc, precum ar trebui și ar putea să pornească, alte isvoare, alte pâraiașe, din cari să crească cu timpul riuri mândre ducătoare ale speranțelor și scopurilor națiunii. Nu vedem emanând dela multe din ele acea putere creatoare, pe care ar putea-o dovedi.

Pe toate manifestările vieții noastre, trebuie să punem și noi pecetea românismului și din nici una din lucrările noastre nu e iertat să lipsească firul roșu al doririlor noastre finale! Și la toată întemplantarea mai marcat ori mai calculat decum azi e!

Dar' apoi uitați-vă în politica noastră, dacă peste tot se mai face și la noi politică, și vedeți. Rîulețul ce ar reprezenta-o în asemnarea ce făcurăm, mai curge el de curs, dar' vrăjiți ochelari să ai să mai vezi pe el flori și aur, — noi îl vedem ducând numai guoaie și nămol și câte-o buturugă!..

Și de aceea nu vom înceta a ne ridica glasul nostru, cerând reinvieria vieții și activității în partidul nostru național, căci altfel în scurt vom ajunge, ca ori-ce mică societate, până și o însoțire de... înmormântare, să fie în viața națiunii noastre de aici, un factor mai important, mai real, decât marele partid național român, ai cărei membri ne lăudăm că sunt... *toți Români!*, și acest mare partid nu mai lucrează nici cât o atare însoțire!

Revenind în numerii viitori vom

arăta, cum dorim și cerem noi, ca și pe lucrările din viața societăților tuturor, să se imprimeze mai viu marca de românism, ca să putem sta cu vrednicie în șirul națiunilor ce cu conștiențiozitate își urmăresc ideile lor.

+ EPISCOPUL GOLDIȘ

Preasfințitul Episcop al Aradului a răposat Sâmbăta trecută dimineața, în vîrstă de 66 ani, după 2 1/2 ani de păstorire arhierască.

Răposatul era membru corespondent al Academiei române dela București, distins cu acest onor pentru o luptă în scris dusă contra șovinismului istoric ungur Rethi, asupra latinității limbii române, luptă din care a eșit biruitor, încât ahia Ungurii i-au recunoscut biruința.

Om ce a trăit retras și nesgomotos, ajunsese în anii din urmă în viu conflict cu opinia publică română pentru finula sa politică în dietă, unde era deputat, — cu toate astea bărbății cei mai de frunte ai diecesei Aradului l'au ridicat în scaunul episcopesc înainte cu 2 și jum. ani, ca un semn al prețuirii lui mai ales în punctul, că era, și era știut de toți, ca un om neiuibitor de arginți, care nu numai nu cultiva, ci chiar combătea și pedeapsa urții simonice, cumpărarea cu bani în biserică, și spriginierea intereselor speciale pe conta vredniciei, — boala disgustătoare care atîta bătute încă în alle locuri și bătute prin vremi și în diecesa Aradului. Ear' unde banul poate influința, de dreptate nu poate fi vorba. Ridicarea lui Goldiș la episcopie, era un semn al obștei diecesei, care părea a striga: curat ca acesta și prețuitor al vredniciei numai, dorim să vedem arhierul în scaun!

Pentru aceea el moare însoțit de stîm marelui obște, care pentru bunele sale calități, îi uită greșeala politică de pe vremi.

Averea, vre-o 70.000 cor. a testat-o bisericii.

D-zeu să-l odihnească în pace!

Femeea.

Francisc Kossuth scriind în foaia sa nouă „Független Magyarország“ o serie de „Fapte și gândiri“, începe cu un articol despre femeie. Privindu-ne și pe noi, pe Români, dăm în traducere începutul articolului. Iată-l:

„Tocqueville întrebat fiind că la ce atribuie el dezvoltarea cea repede a Statelor-Unite americane după-ce au ajuns libere?, — a răspuns, că o atribuie caracterului, spiritului femeii americane.

„Dacă pe mine m'ar întreba cineva, că la ce atribuie eu faptul, că patriotismul Ungurului resistă neînfrânt și focului și ferului și temniței și furcilor?, — aș răspunde, că o atribuie caracterului, spiritului, femeii maghiare, simțimentelor ei de fiică a acestei patrii.

„Când Ludovic Kossuth a fost întrebat că ce explică valahisarea (românizarea) în Ardeal?, a răspuns: «femeia o explică aceasta, soția «valahă, mama valahă. Femeia «Ruth din vechiul testament a «zis soacrei sale: poporul tîu va «fi poporul meu, D-zeul tîu va fi «D-zeul meu! Ungurul valahisat «în Ardeal n'a zis-o aceasta, ci a «făcut-o, și își luară fiii Ungurilor «fete valahe de neveste, și poporul «lor și D-zeul nevestelor lor D-zeul «lor. Asta e totul. Și mama valahă a dus în îndeplinire aceea «ce nevasta valahă a început“.

Șirele acestea caracterizează felul cum Ludovic Kossuth înțelegea înțurirea femeii asupra vieții singuraticilor și popoarelor.

»Această înțurire e uriașă. O știu — zice Francisc Kossuth — despre mine însumi. Nimenea nu poate tăgădui, că în cei 44 de ani de expatriere (cât a trăit cu tatăl seu în Italia), mi-am păstrat ungritatea inimei, sufletului. Totuși e fapt, că limba familiei mele era cea engleză, limba neuitatei mele soții. Și pe crucea din cimiterul «Allori» din Florenza englezește i-am săpat numele și simțimentele mele pe acea marmoră care îi acopere mormântul. Eu am fost și sunt Ungur, totuși amintirea despre repausata mea tovarășă de viață, e în graiu englezesc, căci: precum e femeia, așa e familia...

E evidentă tendința acestui articol: de a trezi tot mai vie ambiția în femeia maghiară, ca în casa în care e, în societatea în care se învîrtește, să împrăștie aer și duh unguresc, și să cerce a-l vîrî cu tărie nebiruită în inimile celor din jurul seu.

Chiar de aceea reproducem și noi aceste pasaje, ca un memento pentru femeia română, care nu e îngăduit a fi mai puțin română în casă și în societate, decum Kossuth cere dela ficele neamului seu!

Știri politice

— Știrile ce vin dela Buri sunt tare contrazicătoare: Unele spun, că guvernul Transvaalian ar fi aplicat la pace, punând țările sub supremație englezească, avînd a sta sub 1 guvernator englez, dar' cu guvern din sinul propriu. Altele spun, că fără deplină neatîrnare, Burii nu vor încheia pace, căci trebile Englezilor, pe câmpul de războiu stau rîu, oștile lor sunt sature de războiu și nu-s mai bune de nimic. De câte-ori se ciocnesc cu Burii, tot Englezii rămân învinsi. Deci trebuie să facă pace așa cum Burii cer.

— Din Balcani știrile nu-s mai bune. Din Bulgaria au început a se strecura peste hotărî bandele înarmate de Bulgari, cari au ajuns în ciocniri sângeroase cu armata turcească. În toată ziua ne pot sosi știri surprinzătoare. Războiu mare n'are să fie, decât iarăși o revoluție macedoneană.

Cronica mea.

București, 26 Martie v. 1902.

Iarăși ceva despre cultura țeranului din România. În numărul trecut am amintit de începutul de activitate a societății „Steaua“, ear' de data asta voi arăta existența unui factor cultural similar, ce lucrează în aceeași direcție, cu aceleași mijloace. E vorba de zelul ce-l desfășură „Administrațiunea domeniului Coroanei“ pentru crearea unei stări mai bune țeranimei, ce locuiește pe moșiile Domnitorului.

Pe moșiile acestea, cari sunt mari și frumoase, răspândite în diferite părți ale țerii, există sate multe și se zice că în întreaga țară acestea sunt satele cele mai bine organizate, cu cele mai frumoase școale și biserici. Pe sama lor dl Ioan Calinderu, bărbatul ce stă în capul administrațiunii domeniilor regale, a creat o bibliotecă populară, care are de scop publicarea de broșuri cu conținut instructiv, îndeosebi economic.

Au eșit până acum din această bibliotecă vre-o douăzeci de cărți, cu fel și fel de povețe și adresându-se mai ales învățătorilor. Faptul că la noi acasă nu prea există publicațiuni analoge și scrise cu atîta claritate și competență, mă îndeamnă a atrage luarea aminte învățătorilor noștri asupra lor, ca să și-le procure în interesul lor și al poporului.

Așa trebuie să relevăm înainte de toate prețioasele îndrumări ale dlui Calinderu însuși. D-sa a reunit într'o broșură toate circulările sale adresate administratorilor din provincie, circulări ce se referă la școală, la câmp, la economia vitelor, etc. Intre altele administratorii sunt invitați a aduna material pentru un muzeu special; a înființa biblioteci rurale; a împedece agitațiunile socialiste; a desvolta sentimentul religios la sat; a cultiva în sufletele curate iubirea binelui și disprețul răului. Îndeosebi schițează foarte frumos rolul învățătorului la țară.

Dintre broșurile privitoare la economia câmpului sunt de remarcate: 1. *Îngrășarea câmpurilor*, de Dr. Popovici Lupa; 2. *Noțiuni de economia vitelor*, de V. S. Brezeanu; 3. *Cultura lucernei*, de Corneliu Roman și, cea mai practică și mai frumos scrisă broșură dintre toate, *Scrisori către plugari*, de Constantin Sandu. Acest din urmă vorbește despre diferitele sisteme de pluguri, despre grapă și sămănat, despre fînațe și despre socoteli (comptabilitate).

De mult folos pentru economii mai pot fi: *Noțiuni populare asupra grădinișelor de legumi*, de Ioan Pasere și două broșuri ale învățătorului economist D. G. Ionescu, cari tratează despre cultura plantelor de nutreț și despre arborii roditori. Urmează sfaturi de igienă, de albinărit, etc.

Aceste și alte multe se cuprind în cărțile amintitei biblioteci. Nu știu ce rezultate au și dacă în genere sunt cetite și răspândite aceste cărți. Cunoșcînd însă dragostea pentru cetit a învățătorilor noștri, presupun că la noi n'ar rămănea fără urme. Sunt lucruri cari la noi n'au putut să apară, parte din lipsă de inițiativă, parte din lipsă de scriitori.

Afu indirect, că dl Calinderu ar fi dispus a pune câteva exemplare din colecția aceasta la dispoziția bibliotecilor noastre satești din Ardeal. Conducătorii mișcărilor culturale din România știu să țină seamă totdeauna de interesele elementului român de pretutindeni. Astfel învățătorii noștri vor face bine, a cere

aceste publicațiuni pe seama bibliotecilor existente adresându-și petițiile dlui Calinderu și sper că n'o să fie refuzați.

Pe aceeași cale a creșterii țărâni-meii și a dezvoltării gustului pentru cetit lucrează revista populară „Albina”, (ajunsă în anul al V-lea) destul de cunoscută și la noi, dar' despre care aș dori ca să o ved și mai răspândită. Pre cum bine se știe, cel-ce ilustrează mai mult paginile acestei reviste este Coșbuc cu versurile și cu povețele sale dulci și mângâioase.

Fidelio.

Gimnasiul român gr.-or. din Brad.

— Repriviri și speranțe. —

Articolul de lege 30 din 1883 a pus instituttele medii confesionale din patrie sub supraveghierea guvernului regesc unguresc. În virtutea acestei legi, ministrul învățământului public trimite în fiecare an bărbați de încredere, cu însărcinarea să cerceteze școalele gimnasiale și reale confesionale și despre cele experiate să raporteze guvernului.

Când exmisul ministerial, de comun vre-unul dintre directorii suppremi districtuali, directorii ori profesorii dela școalele medii ori superioare, așadar' un bărbat probat pe terenul educațiunii și administrațiunii școlare, inspecționează vre-un institut confesional, el, reprezentantul statului, își extinde atențiunea asupra tuturor împrejurărilor, cari influențează asupra educațiunii, adevărat asupra culturii morale, religioase și intelectuale, precum și asupra dezvoltării fizice a tinerei generațiunii, a fiitorilor cetățeni.

Increzutul ministerial supraveghiază:

a) edificiile institutului, în cari sunt plasate salele de învățământ, museele, cabinetele, bibliotecile, cancelaria și arhiva direcțiunii etc., fiind cu considerare pe lângă rece-rițele educațiunii și la cele igienice;

b) mersul educațiunii în genere și al instrucțiunii din singuraticile obiecte, controlând materia de învățământ, metoda și manualele didactice;

c) ocupațiunile scripturistice ale elevilor, forma și materia acolora;

d) statul personal al institutului încât privește calificațiunea, funcțiunea, salarisarea și asigurarea lui pentru bătrânețe prin pensiu-ne co-răspunzătoare;

e) conduita socială și politică;

f) instituțiunile umanitare;

g) inventariul colecțiunilor și cabinetelor și

h) progresul în limba maghiară etc. — adevărat: întreagă starea externă și internă a institutului.

Gimnasiul român din Brad, cea mai elocuentă dovadă despre vrednicia Zarandenilor de prin anii 1860—1870, un monument dintre cele mai mărețe ale Marelui Andrei, îngrădit în cadrele autonomiei bisericii rom. gr.-or., așezat sub auspiciile Ven. Consist. archid. din Sibiu, administrat prin o reprezentanță compusă din 72 bărbați în frunte cu 2 protopresbiteri și un director, supraveghiat an de an cu conștiințioasă, — deși în dezvoltarea sa a întâmpinat multe greutăți materiale, totuși având în serviciul educațiunii bărbați însuflețiți mai mult de cauza culturii naționale, decât de egoism personal, a corăspuns chemării sale și a progresat treptat.

Aceasta e o urmare firească, deoarece reprezentanța gimnasiale, Ven. Consistor archid. din Sibiu și cel diecesan din Arad, de câte ori au văzut lipsa imperativă, i-au oferit sucursul lor.

Necesitatea arzătoare de a fi ajutat, ba chiar subvenționat de biserica mamă, ca susținătoare și proprietară, s'a ivit îndată-ce art. 30 din anul 1883, care e deschiderea unei noue epoci în viața institutelor medii, s'a pus în lucrare. De aici încocozi exmișii ministeriali cercetează an de an și acest institut și descoper fără cruțare lipsele, ce le observă și dorințele, ce le au. Și răzimați pe principiul, că educațiunea temeinică e calea, ce duce la perfecțiune, ei prima dată își exprimă dorința și apoi în curând întemeiază pe ea *pretensiunea*, și astfel tot cu mai multă înțepire *reclamă reforme*, renovări, adaptări și îmbunătățiri.

Nici că se poate altcum! Dedați prin capitală, ori cetăți de frunte, cu institute arangiate fără cruțare din... budgetul statului, exmișii pretind, ca și institutele din provincie, afe-se ele între orice împrejurări materiale, să fie ajustate asemenea celor ale statului, dacă se află în serviciul educațiunii publice.

Inspeccionările conștiințioase exercitate cu bunăvoință, mergând mână n mână cu nisuița spre cultură a susținitorilor institutului, a avut și asupra dezvoltării gimnasiului din Brad, influență binefăcătoare.

Pe la anul 1886/7 când gimnasiul nostru fu prima dată con-

trolat de dl Veres, directorul dela gimnasiul superior de stat din Sibiu, el se afla într-o stare mai modestă ca azi. În fruntea lui se afla dl V. Damian, care în calitate de ppresb. al Zarandului, funcționa și ca director natural al gimnasiului, ear' statul personal număra 4 profesori, dotațiunea anuală era 600 fl. salar fundamental pentru un profesor ordinar.

Nici numărul, nici calificațiunea, nici dotațiunea nu corăspundeau legii. Exmisului ministerial următor dlui Ios. Elischer, director suprem la Sibiu, i-a succes cu sfaturi binevoitoare și inteveniri personale, să pornească pe reprezentanța gimnasiale să realizeze și la acest gimnasiu îmbunătățirile reclamate de spiritul timpului.

Astfel dela 1888—1900 la gimnasiul din Brad se fac însemnate îmbunătățiri, care ne conving, că mare dor de progres a avut corporațiunea, care într'un timp relativ scurt, a făcut atâtea reforme administrative împreunate cu mari jertfe materiale.

Fie îngăduit a înșira pe cele mai de căpetenie.

1. La anul 1888 s'a sistemizat postul de al 5-lea profesor ordinar, prin ce reprezentanța voia ca gimnasiul să aibă cu unul mai mulți profesori decât clase, ca corpul profesoral să-și poată alege din sinul seu un director, satisfăcând legii, deoarece ministrul declarase deja, că postul de protopresbiter e incompatibil cu cel de director și pretindea pentru 4 clase barem 5 profesori ordinari. Dar' ca să afe oameni calificați s'a simțit necesitatea de a se urca salarul pentru profesorii calificați barem la 800 fl. Concursul s'a publicat, dar' postul n'a fost ocupat definitiv, din lipsa de concurent calificat.

2. La 1889 s'a adaptat întreg edificiul gimnasiale, salele s'au mărit, ce a costat 3819 fl.

3. La 1890 s'a zidit un pavilion spațios pentru gimnastică, cu 4300 fl.

4. La 1891 și 1892 sala de gimnastică s'a arangiat cu recuisele necesare, 934 fl. 53 cr.

5. Tot în 1892 s'a sistemizat postul al 6-lea de profesor ord. def., care în 1893 s'a și ocupat definitiv. Astfel gimnasiul deja la 1893 dispunea de 6 prof. ord. def., dintre cari trei recunoscuți pe basa serviciului prestat nainte de 1883, ear' 3 calificați conform legii.

6. La 1895—1896 s'au edificat și arangate 2 sale nouă pentru desemn, museu și cânt, 3000 fl.

7. La 1899 s'a ridicat salarul fundamental al tuturor profesorilor ord. def. la 1000 fl. și decenalele de 100 fl.

8. La 1900 s'a calificat unul dintre învățătorii dela clasele primare pentru gimnastică, sistemisându-se salarul corăspunzător de 800 fl. și cuincuenalii și s'a sistemizat cuartatul funerar atât pentru profesori cât și învățătorii primari aplicați la acest institut.

9. În vara anului 1901 s'a reparat și colorat întreg edificiul cu 1200 fl. S'au mobilat rind pe rind aproape toate salele de învățământ cu bance de sistem Feiwei, s'a sporit biblioteca și colecțiunile, și prin toate aceste îmbunătățiri costisitoare fondul gimnasiale n'a suferit prea mult, ceea-ce e meritul administrațiunii corecte și a munificenței publicului român, a Veneratului Consistor, a fundațiunii Șaguna și a societății „Crisana”.

(Va urma.) Dr. P. Oprîșa.

Pe aiurea, și — pe la noi.

Scopul statului, acolo unde el este condus de adevărați bărbați înțelepți, nu poate să fie îngreunarea peste măsură a sarcinilor populațiunii, ci ajungerea atât a poporului cât și a statului însuși, la o bunăstare, care se-i facă pe toți mulțumiți.

Durere, atari state sunt puține. În Europa abia poți număra 2—3, cari să apropie de acest scop firesc al statului, ar fi Belgia și Elveția, în cari popoarele se află în o bunăstare însemnată și plătesc dări mai puține ca în alte părți, — dar' dacă bogăția statelor s'ar socoti numai după faptul că au ori nu au datorii, atunci cu drept cuvânt s'ar putea zice, că *ducatul Anhalt e cel mai înaintat în privința asta, cel mai bogat între state.*

Ducatul Anhalt nu are datorii de loc, ci are bani gata: opt milioane de mărci în hârtii de valoare. Numărul populațiunii fiind numai 616.000, cetățenii acestui ducat deja în clipa nașterii au cam douăzeci și cinci de mărci „avere

cruțată” socotind, că averea statului e a cetățenilor lui.

Fiecare învățător e în acest ducat funcționar de stat, plătit splendid, deoarece sub titlul salarisării învățătorilor, ducatul cheltuește două milioane și cinci sute mii de mărci pe an! Nici nu sunt în ducat oameni cari nu știu ceti, și nici părinți pe cari se-i silești prin pedepse ca se-și trimită copiii la școală!

O vorbă ca o sută: Atât statul, cât și singuraticii, se nesusiască prin *cruțare și muncă* se-și întărescă bunăstarea materială, căci avându-o pe aceasta, iacă în ce chip bogat se revarsă asupra lor și lumina științei. Ai prindere: poți susținea școli bune, acelea învață pe fiii poporului cum se urmeze tot mai departe înaintarea pe căile ce duc la mulțumire și la bine!

Durere, la noi nici statul nu cruță, dar — nici noi ca singuratici, nu prea știm cruța! Ear cu sărăcia și lipsa, e soră nedespărțită neștiința și rămânerea între codași!

ISTORIE

De ce se înmormentează în România arhierii șezând în scaun? — O mică privire în istoria veche.

La frații noștri din România este obiceiul, care noi pe aici nu-l avem, nici în alte părți nu e răspândit, de-a îngropa pe arhierii nu așezați zăcând în sicriu, ci *șezând ridicați în scaunul lor arhieresc*. Din privilegiul morții Metropolitanului dela Iași, ziarul „Cronica” publică o cercetare istorică asupra acestui obicei, și-i dă o explicare foarte verosimilă. O reproducem și noi, fiind de interes pentru noi. Iată-o:

Un cetitor ne întreabă de unde vine datina d'a înmormenta pe marii dignitari bisericești, *șezând pe scaunul lor episcopal?*

Chestiunea aceasta e de ordine istorică și spre a răspunde la ea, ni-se va permite să ne raportăm la antichitatea daco-schită, sau mai bine la colonizarea Daciei traiane.

Unul din obiceiurile vechi ale *Scifiilor*, pomenit în istorie, era, *d'a-și înmormenta regii lor șezând pe tron*, după-ce mai întâiu familia și curtenii lui îl arătau poporului, care-i aducea cu salutului lui suprem ultimele omagii.

FOIȚA

DOI OCHI CĂPRII.

O dal... De mult... Așa era
Și ea... cu plete aurii,
Cu ris copilăresc și clar,
Cu ochi cuminiți, căprii...
Copil nevinovat!... Mă n'trebi,
Să-ți spun, c'atât ai vrea să știi,
Să-ți spun, că cine m'a n'vețat,
Să scriu eu poesii?!
Eu tac... și nu-ți răspund nimic,
Dar două lacrimi arginții
Imi șterg din ochi... A fost demult,
Demult... Doi ochi căprii!

Victor Bontescu.

Nunta reporterului.

NOVELĂ

De Fr. Lorenzen.

(Urmare.)

Această comedie însă nu făcū nici o impresie asupra ei. Ea dădū din cap că nu, și zise:

»Toate rugărilor sunt zadarnice. Eu nu pot spune nimic. Ce folos ai dta să știi aceste lucruri?»

Intr'acestea ajunseră la postă. Luisa merse înlăuntru pentru a preda banii, ear' Herbert o rugă să-i dea voie să o aștepte afară. El își puse acum în gând să nu se dea în lături, până-ce nu va afla totul, chiar de ar fi silit să-și peardă noaptea întreagă pentru lucrul acesta. Ea n'a spus până acum nimic, dar' el avea nădejde, că prin arta lui de a vorbi, totuși va isbuti a-i smulge secretul.

Ciasul unei biserici din apropiere suna șapte. Strada la început aproape goală, începū a se umplea de lumea, care curgea în șiruri dese, spre operă.

Tocmai la timp potrivit își aduse aminte de cele două bilete din buzunar. »Voiu chema-o cu mine la operă», își zise el, »și acolo mi-se va da cel mai bun prilej să o fac să vorbească».

Luisa eșea dela postă. Un suris plin de mul-

țumire încadra rumenele ei buze. Era voioasă, că el și-a ținut cuvântul și a așteptat-o să se reîntoarcă.

»Vezi cum curg oamenii la teatru!» zise el.

»Ah da», suspina ea, »acea sunt fericiți!»

»Dta mergi bucuros la teatru?»

»Îți mărturisesc, că foarte bucuros! Acesta a fost singura mea bucurie în trecut. Aici însă n'am avut nici-odată fericirea să o am. Prețurile sunt așa de mari, că nu stă în puterea mea, să pot da atâția bani pentru a mă desfăta. Și și altfel n'ași fi putut sta decât la un singur sau cel mult la două ete, căci doamna Harrison nu-mi dă voie să rămân după nouă afară».

»Ai dta plăcere să privești cu mine un act din »Carmen»?

»De bună seamă, că dal »Carmen» este una dintre operele, ce-mi plac mai mult».

El scoase ambele bilete din buzunar: »Vezi, aici am două bilete pentru cel mai bun loc, parchet, rîndul prim, lângă orchestră. Ce-mi dai, dacă-ți voui dărul unul?»

»Ah, lasă-mă domnule!» li zise ea schimbând la tețe și întorcându-i pentru o clipă spatele pe jumătate... »Ce poate să-ți dea o fată sormană?»

»Eu nu sunt obraznic. Istorisește-mi numai aventura de azi-dimineață, spune-mi, ce era în cutioară, și — biletul va fi al dtales».

»Dta ești un om tare curios! Pentru-ce voești să știi toate acestea?»

»Da», zise el plecându-și privirea, »eu sunt într'adevăr așa. În rîndul scăderilor mele este și curiozitatea. Când aud ceva despre un secret, nu mai am nici o odichnă, până nu-l cunosc și eu în întregimea sa. Dar' va fi timpul. Uvertura se poate începe în tot momentul. Așadar' hotărăște-te repede!»

O clipă se mai luptă ea cu sine, dar' dorința de a mai auzi încă odată musica, rămase învingătoare. »Bine», zise ea, »să tacem așadar' tîrgul. În prima pauză, — nu, căci atunci sunt prea mulți oameni, la întoarcerea noastră cătră casă, îți voui istorisi totul... Atâta timp cred, că-ți vei putea înfrana curiozitatea».

El îi întinse biletul și, deplin înțeleși, suiră treptele de marmoră ale operii.

S'a cântat foarte frumos; orchestra a fost la culme! Melodii pline de foc, însuflețiră repede pe sensibila Germană. Ele îi deteră putere nouă și treziră în pieptul ei un curent de plăceri pline de farmec. O amețală i-se lăsă în cap, un dor ferbinte de iubire se deștepta în inima ei, o nesfîrșită poftă de fericire. Ii venea în același timp să plângă și să ridă de bucurie. Obrazii ei ardeau și ochii îi străluceau de fericire.

Când cortina căzū pentru întâia-ora și Her-

Din ce înaltă antichitate se va fi trăgând acest obicei, fi-va fi fost instituit de Zamolxe, nu se știe. Faptul e că Scitii își înmormântau șefii lor șezând, pe scaun.

Acest obicei a trebuit să fie adoptat și de Daci ori de o parte din ei, și dela cei rămași în Dacia, după colonizarea română se treacă și la o parte din Români.

Zicem la o parte din Români, pentru că obiceiul înmormântării arhierilor pe scaun, nu se practică la Români din Transilvania și Ungaria.

Aceasta poate să dovedească între altele și aceea, că Dacii s'au refugiat din Transilvania spre Moldova și că acolo în convețuirea lor cu o parte din Români, organizați sub șefii bisericesti creștini ortodocși, să le fi trecut obiceiul lor arhaic și patriarhal, ce apoi în urmă, în seria veacurilor s'a statornicit, precum se știe, la toți Români de dincoace de Munți.

Obiceiul înmormântării arhierilor pe scaunul episcopal e deci de origină daco-scită și invoală în sine ultimele onoruri aduse șefului înzestrat nu numai cu putere politică, ci și spirituală.

Acum ce privește lipsa totală a acestui obicei la frații noștri de dincolo de munți, cineva poate să și-o explice prin faptul, că Români n'au ținut să stărpescă pe toți Dacii și cultul lor decât din Dacia centrală, Transilvania de azi, și cu dependențele ei strategice, ear pe ceilalți Daci i-a lăsat să se retragă în triburi în Moldova, în Litvania, Boemia etc.

Această stăpînire parțială a Dacilor din o parte a Daciei traiane, e demnă de remarcat și de relevat, deoarece un fenomen analog nu s'a mai văzut decât numai când cu cucerirea Galiei de Iuliu Cesar. Se știe, că unul din indiciile caracteristice ale politicii romane era d'a atrage și concentra în Roma cultul tuturor divinităților de la popoarele supuse. Fustel de Coulanges în celebra sa scriere „La cité antique” vorbind despre tendința aceasta politică a Romanilor, citează exemple următoare: Romanii au împrimutat o quononă dela Veii, o altă quonone din Lanuvium, o Venus a Samniților etc.

Cum se face deci, că Romanii, cari au fost atât de indulgenți pretutindeni cu popoarele supuse, în ce privește credințele lor religioase, în Dacia au stăpînit de tot cultul dacic, întocmai ca și în Galia, unde asemenea au nimic din rădăcina cultul druzilor? Cum se face, că în Iudea au lăsat să se perpetueze cultul mosaic chiar și subprefecții romani, ear în Dacia n'au lăsat nici urmă de vechile legături socialo-religioase?

Răspunsul e a se căuta în scopul ce urmăriră Romanii când au cucerit Dacia și Galia, și care a fost înființarea

a două bastioane (întărituri de apărare) formidabile, una pe Rhin, alta pe Dunăre.

A intra și în alte considerante istorice ne-ar duce prea departe.

Dar' să ne oprim încă un minut la Dacia romană, căci tot acasă la noi rămânem. Încă de pe timpul lui Plinius cel tînăr, cucerirea Daciei traiane se considera ca definitivă.

Două secole și jumătate mai în urmă, împăratul Iulian filosoful reprezentând în o scriere a sa lupta Cesarilor romani pentru președenție în Olimp, ce argumente pune în gura lui Traian? »Singular eu am atacat națiunile situate dincolo de Dunăre. Eu am zdrobit pe Geți, cea mai războinică națiune, nu numai pentru torța, corpului ci și prin curajul lor cel mare ce le inspiră veneratul lor șef Zamolxe. Și cu toate acestea n'am pus mai mult de cinci ani spre a termina o astfel de expedițiune».

În adevăr, cinci ani au fost d'ajuns pentru transformarea radicală și complexa reorganizare a Daciei antice, prin crearea a două feluri de colonii. Una din aceasta se bucura de dreptul italic (*jus italicum*) și asilima solul ei din punct de vedere civil cu acela al Italiei, descărcând-o în același timp de orice tribut (*vectigal*). Celalalt sistem de colonii nu acorda nici un fel de favor sau prea puțin.

Aceste au fost începuturile poporului român, despre care geograful german Hoffmann, dela începutul secolului trecut, a scris următoarele în opera lui cea mare: „Reisebeschreiben der Erde”.

„Din acest amestec etnic, din care a eșit poporul român, se nasc capete care sunt clasice și se pot întrebuița ca modele pentru gemme prețioase, capete care au și în lăuntru armonia ce se vede în fisionomia lor. Nu mi-s'a dat să înlănesc la un alt popor o putere de pricepere mai mare și mai rapidă, să constat o minte mai deschisă și mai ageră de cât la Români. Și toate acestea Românul și Româncea le are combinate cu o pature îndemnată și grațioasă. Dacă poporul acesta ar fi unit politicește și cultivat, ar fi chemat să meargă în fruntea civilizațiunei omeneirei și, ca să nu-i lipsească nimica, mai dispune și de-o limbă atât de armonioasă și bogată, încât ea e aptă pentru trebuințele intelectuale ale celui mai cult popor din lume”!

Această descriere caracteristică e în mare parte uitată azi, și de-aceea am reîmprospătat-o, pentru-că ar fi păcat să se uite ce-a scris geograful german despre Transilvania cea clasică, de Moldova cea bătrână și de Oltenia cea bravă, într'o epocă când în Europa abia se cunoașteau numele de Român.

Natural nu toți Români de azi își vor găsi portretul lor fizic sau moral în

descrierea măeastră a lui Hoffmann, sugerată lui de Români din Rășinari și Seliște, și nici că se poate altfel. În aluviunile etnice depuse și superpuse, în decursul timpului, s'a așezat pe ici pe colo și ceva șgură de pe la vecini...

NOUTĂȚI

Prea Cuvioșia Sa dl vicariu *II. Puscariu* din Sibiu, va visita în curând gimnaziul nostru din Brad.

Di George Novacovici bravul tiner universitar care a fost și la Deva hărțuit de tribunal pentru afacerea Iancu, — a avut în 8 Aprilie nou proces la Cluj, tot pentru Iancu. I-a făcut proces procurorul Lázár, pentru un articol scris în »Tribuna». *Di Novacovici s'a purtat foarte frumos, bărbătește și românește, în fața tribunalului!* Inșiși jurații s'au convins că e nevinovat și *l-au achitat!* Vom da raport mai larg, căci merită bravul tînăr!

Teatru german la Orăștie. Trupa d-lui L. Bauer, bine apreciată în Brașov, și Sibiu, va da în curând 12 reprezentații alese și în Orăștie.

Pe atunci chiar pleacă trupa ungurească. slabă în toate privințele, și necercetată nici de Unguri...

O frumoasă luptă au dus Români lugoieni în congreșiunea comitatensă dela 4 Aprilie n., întrepunându-se în cauze naționale și de-ale poporului din acel ținut.

Studentii români la Roma au fost primiți cu mare însuflețire, fiind-că au mers se participe la congresul studenților italieni. I-au salutată cu vorbiri frumoase doi ministri, contele de Gubernatis, etc. Venind la Pesta la congresul general, s'a hotărît să se așeze în grupe după naționalitate.

Conferență învățătoarească va avea loc la Orăștie în 18, 19 și 20 Aprilie v., sub conducerea d-lui prof. *D. Comșa*. Vor prelege mai mulți învățători fruntași din tractul Orăștiei.

O mare vizită vor avea frații noștri din România: Studenții din Grecia vor să întoarcă studenților români visita pe care aceștia li-au făcut-o în toamna trecută. Tinerii greci vin sub conducerea rectorului universității din Atena și cu toți profesorii universitari în frunte, cum și a distinși literați și ziariști greci. Vor veni pe vapor cu steaguri românești. Vor aduce ramuri de dafinii din Olimp, semnul gloriei, în onoarea regelui Carol pe ziua jubileului de 25 ani dela ridicarea României la rangul de Regat!

În biserica gr-or. din Clopodia (I. Verșeș), au intrat reșfăcători prin ferestri și au stricat niște obligațiuni ce au găsit, au luat câteva coroane, încolo banii bisericii fiind depuși la bancă, n'au putut face pagubă mare.

Logodnă. Aflăm cu plăcere, că dl Dr. V. Popovici-Hațeg, fiul d-lui Bucur Popovici din Hațeg și director al institutului de Geologie din ministerul domeniilor din București, s'a logodit cu d-șoara Maria D. Brătianu, fiica marelui patriot Dumitru Brătianu.

Onorați! abonenți și cetitori ai „Libertății”, carti ar dorî lăstirea acestei foi în popor, sunt rugați a ne trimite pe alăturata card postală numele alor 2-3 cetitori mai buni din comunele lor și din comunele vecine, cărora să le trimitem numărul de Paști al „Libertății”, ca număr de probă, în nădejde că le va plăcea și vor abona și ei.

Să scrie numele comunet românește și ungurește și posta din urmă!

Necrolog. Subsemnații cu adâncă durere facem cunoscută încetarea din viață a iubitului nostru soț, părinte, moș și strămoș *Mihail Rimbaș sen.*, proprietar, fost epitrop timp îndelungat al bisericii gr-or. române din Hunedoara, membru în reprezentanța opidană și comitatensă, etc., care după grele și îndelungate suferințe împărțit fiind cu sfințele taine, și-a dat nobilul seu suflet în mâinile Creatorului în 3 Aprilie 1902, la 3 ore a. m., în al 80-lea an al etății.

Înmormântarea se va face în 4 Aprilie st. n. a. c., la 3 ore p. m., în cimitierul bisericii gr-or. din Hunedoara.

Fie-i țărina ușoară și memoria binecuvântată!

Agneș Rimbaș n. Kercz ca soție, Alex. Rimbaș, Petru Rimbaș, Mihail Rimbaș junior, Maria Rimbaș măr. Socander ca fi și fică. Neti Rimbaș n. Török, Maria Rimbaș n. Bogdan, Maria Rimbaș n. Farkaș, Ianoș Socander ca nurori și ginere. Letiția Rimbaș măr. Damian cu soțul Silviu; Zoe Rimbaș măr. Condor cu soțul Cornel; Victor, Veturia, Aurel, George, Romul, Alexandru, Victor, Aurel, Maria, Ana și Eugenia Rimbaș; Malvina, Rudolf, Ana și Socander, ca nepoți și nepoate; Simeon Damian, ca strănepot.

Un act de pietate. Administrațiunea mesei studenților români din Brașov a luat hotărîrea, ca în fiecare an să celebreze cu un parastas solemn memoria acelor fericiți răposați în Domnul, pentru a căror odichnă de veci s'au făcut de rude și amici pioși donațiuni (în loc de cunune trecătoare) pentru masa studenților.

Primul parastas, la care vor asista toți elevii școalelor, se va celebra anul acesta Duminecă în 31 Martie st. v. la orele 10 a. m. în biserica sf. Nicolae din Scheiu (Brașov).

La acest act de pietate Direcțiunea școalelor medii gr-or. rom. din Brașov invită pe toți spriginitorii în viață a mesei studenților.

ECONOMIE

Dela „Assicurazioni Generali”.

În 20 Martie și-a ținut adunarea generală a 70-a marea bancă de asigurare din Triest „Assicurazioni Generali”. Din raportul și bilanțul ei se vede, că și în decursul anului trecut, banca aceasta a crescut foarte tare: fondurile ei, care erau în anul precedent de 173,458.451 cor. 60 fil., au ajuns la cifra de 190,319.427 cor. 11 fil., deci singur în acest an i-au crescut fondurile cu 17 milioane cor! Ceea-ce nu poate fi decât o dovadă de marea soliditate a acestei bănci, și semn, că pot să aibă cea mai bună încredere cei-ce la această bancă să asigurează fie pe viață, fie contra focului!

Iată câteva cifre din socotelile ei încheiate pe anul trecut:

În ramul asigurărilor de viață, banca a încasat premii 25,501.529 cor. (având capitale asigurate curente în cifră de 571,267.823 cor.) Fondurile de premii la ramul viață i-au crescut a. tr. cu 12,664.410 cor., ajungând la cifra de 147,165.146 cor.

În ramul de foc a încasat a. tr. premii 19,197.387 cor. (având asigurări pe cifra de 11,890.311.770 cor.). Plătind 8,453.497 pentru reasigurări, i-au rămas incurgeri de premii aproape 11 milioane, din cari detragând spesele, banca a trecut pe anul de față ca câștig curat peste 7 milioane în fond ca rezervă de premii.

În ramul asig. de transport a încasat premii 2,197.096 cor.

În ramul asig. contra spargerii cu furt a încasat 317.084 cor.

A plătit despăgubiri de tot, în decursul anului 1901 suma de 27,945.234 cor.

Dela înființare până azi, această bancă a plătit despăgubiri celor asigurați la ea, peste 716 milioane!

Fondurile de câștig ale băncii, fac azi 16,022.487 cor. și se remarcă între ele: fondul de câștig statutar, care e de 5,250.000 cor.; fondul special pentru fluctuațiunea valorilor, 10,402.487 cor.; fondul pretensiunilor dubii, de 160.000; fondul de 560.000 care să întimpine eventuala scădere a percentelor, pentru ramul viață.

Total fondurile acestei bănci, investite în valori de prima calitate, (din cari 43 milioane în valori ungare), dau azi cifra de 190,319.427 cor. 11 bani, ceea-ce trebuie să inspire cea mai mare încredere publicului, care își face asigurările la acest institut puternic și solid condus.

(72) 1-1

bert să pregătea de plecare, ea îl rugă: »Ah, te rog, te rog să mi stăm numai la un act încă! Este atât de frumos! Cine știe când voi mai putea veni la teatru. Este încă destul de timpuriu și dta poți aștepta să mai vedem împreună numai încă un act».

O caldă strângere de mâni răsplăti împlinirea cererii ei.

Așteptarea lui fu pusă însă la o grea încercare. Actul al doilea ținea foarte mult și se părea, că nu mai are sfârșit. Musica plină de viață a lui Bizet a încălzit și pe însetoșaiți Americani și ei începură a-și arăta însuflețirea lor în mod exaltat. În fiecare moment erumpeau salve de aplause. Prin bătăi în mâni, prin strigări și tropote, fiecare cântec a trebuit să se repeteze de două sau de trei ori d'a capolu. Au plătit ei destul de scump biletul și voiau să aibă ceva și pe de-asupra.

Herbert observă cu spaimă, că ceasul merge spre nouă și îi venea să turbe de neliniște. Luisa îi șopti voioasă: »Ce rău îmi pare, că nu pot rămânea până la sfârșit! Ea nu refuză însă nici un moment de a părăsi împreună cu el opera.

În decursul unei erumperi de aplause, care luase dimensiuni colosale și care ușura eșirea lor, părăsira ambii sala.

Ajunși afară, Luisa luă voioasă brațul lui

Herbert și, fără să mai aștepte vre-o întrebare, începî istorisirea ei:

»Eu m'am sculat de dimineață, căci voiam să scriu mamei o epistolă lungă. Cătră șase ore aud un țipet și tot atunci un strigăt desperat după ajutor, din camera de noapte a doamnei Harrison. Fără să mă cuget la ceva, intru repede în odaia doamnei și zăind un om străin acolo, am apucat cel dintăiu lucru ce mi-a venit în mână și am dat în el! Aparițiunea mea l'a înfricoșat, și vede treaba, foarte mult, căci el n'a mai făcut nici o încercare de apărare, ci cu o mișcare repede apucă acea cutioară mică și sări apoi pe fereastră! Odaia este în partere. Bătrânul grădinar, singurul, care se scoală mai de vreme în casa întreagă și care lucra deja la florile sale, l'a văzut fugind, dar înainte de a afla despre ce este vorba, hoțul și-a văzut de drum. Asta-i întreagă întâmplarea».

»Eu admir curagiul, ce l'ai avut dta în momentul, când ai atacat pe hoț».

»Doamne ferește, asta n'a fost nici o faptă eroică, asta s'a întâmplat numai așa fără veste. Dacă hoțul n'ar fi fost atât de fricos, ci s'ar fi apărut, a-și fi pățit-o poate foarte rău».

»Dta însă aveai în mână o armă!»

»Eu o armă? Nu!»

»Doar' dta spuseși că ai luat o armă și ai dat în hoț».

»O nu, aceea nu era o armă!»

»Dar' ce era atunci?»

»Prea ai voi să știi multel! Asta însă într'adevăr nu țiu pot spune!»

»Mă rog, mă rog spune! Și așa mi-ai promis, că-mi vei spune totul».

Ea strânse tare brațul lui, roși la față și zise: »Ei, dacă tocmai voești să știi totul, apoi acel lucru era — peruca doamnei Harrison».

Herbert isbucni în ris și întrebă: »Ea poartă dar' perucă?»

»Da, dar' numai de cele mai scumpe din Paris. Peruca a costat peste o sută de dolari».

»Și ce era în cutioară?»

»Nu-ți dai cu socoteala, ce putea fi?»

»Nu».

»În cutioară nu era altceva decât — dantura doamnei Harrison».

Herbert rise din nou cu poftă. »Sărmanul hoț! Acum pricep, pentru-ce dl Harrison n'a voit să se afle nimic despre acest furt».

»Pentru doamna Harrison însă, urmă fata, pierderea este destul de însemnată. Măne voia bărbatul ei să dea un banchet alegătorilor sei, și acum va trebui însă amănat, căci doamna nu poate lua parte; nu se poate face în așa scurt timp o dantură».

Intr'acestea ajunseră la vila Harrison. Herbert

de-odată începî să se grăbească, aflase tot, ce avea de lipsă, își luă scurt sara bună dela tovarășa lui și plecă repede fără a mai asculta vorbele ei de mulțumită. »Ce om comic! Cugetă ea. »Abia mi-a întins mâna și nu mi-a zis nici măcar »la revedere!»

Ea era supărată, că el n'a găsit o... răsplătă mai bună pentru cavalerismul ei, decât istorisirea despre furt.

Herbert să grăbi cât putu de repede la redacțiune, împărțîși șef-redactorului înveselit amănuntele aflate, scrise câte-va rânduri despre operă și apoi plecă în goană spre hotelul »La orașul Baltimore», în care avea să-și sërbeze nunta.

Salele hotelului erau însă închise, întreagă casa odichnea în întunec, portarul de noapte, care intrase în serviciu, nu știa nimic despre vre-o nuntă...

(Va urma).

Un neam de uriași. În apropiere de Mesa-Reco. Noul Mexic (America), s'a descoperit într'o peșteră scheletul unui om, măsurând 4 metri lungime. Numai brațul e lung de 1 mtr. 10 cm., împrejurul peptului măsoară 2 mtr. 10 cm.

Se asigură, că mai sunt încă îngropați vre-o mie de schelete de uriași, a căror amintire a fost lăsată Indienilor în legendele lor.

„ASSICURAZIONI GENERALI“ BUDAPESTA, DOROTHEA 10.

La rubrica economică publicăm cifrele principale din bilanțul pe anul trecut al băncii

„Assicurazioni Generali“
cea mai mare, cea mai bogată și cea mai veche bancă de asigurare fondată în patria noastră.

Bilanțul întreg, în fascicolă, societatea îl trimite ori-cui care îl cere.

Banca aceasta primește: asigurări de **viață**, de **foc**, de **transport**, asigurări de **geamuri (sticlă)**, contra **spargerii ou furt**, asigură **olopotele** contra **crepării ori spargerii**. — În fine mijloacele asigurări contra pagubei prin **grindină** la »Soc. ungară de grindină și reasigurări«, precum și asigurări pentru **incidente** (intemplieri nenorocite) la »Prima soc. austriacă contra incidentelor«.

Agentura principală în Orăștie.

(Informațiuni la administrația acestei foi).

Sz. 146—1902. végreh. (67) 1—1

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirrre teszi, hogy a dévai kir. törvényszék 1901. évi V. 1318 számú végzése következtében Bontescu Mihály ügyvéd által képviselt »Hetiegana« tkptár javára Dragos Iuon I. Andras és társa ellen 300 kor. s jár. erejéig 1902. évi január hó 27-én fogantatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 860 koronára becsült következő ingóságok u. m.: szarvasmarhák nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a hátszegi kir. járásbíró 1901. évi V. 1318 sz. végzése folytán 300 kor. tőkekövetelés, ennek 1899. évi február hó 28. napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 67 kor. 10 fill. ben bíróilag már megállapított költségek erejéig Baresden adosok házában leendő eszközzésére 1902. évi április hó 23. napjának délelőtti 10 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el fogják adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, jelen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Hátszegen, 1902. évi április hó 3. napján.

Csucs Gyula,
kir. bir. végreh.

Invetăcel de prăvălie!

Să caută un invetăcel pentru prăvălia de fer și coloniale a lui

Nițiu Dima,
comerciant în Hunedoara.

(45) 3—3

„Minerva“ inst. tipogr. în Orăștie.

Licitațiune minuendă.

Subscrisa direcțiune publică licitațiune minuendă pentru adaptarea casei din Hațeg a institutului „Hatiegana“ institut de credit și economii cu prețul strigării de 4.445 cor. 17 fil. Intreprinzătorii sunt rugați, ca ofertele scrise provăzute cu timbrul necesar și pe lângă depunerea alor 10% a prețului strigării să le aștearnă până la 12 ore a. m. a zilei 24 Aprilie 1902, cu atât mai vartos, cu cât cele întârziat sosite nu se vor considera. Circumscrierea necesarei straformări, preliminarele și condițiile licitațiunii se pot vedea zilnic între orele 9—12 a. m. în localele institutului.

Oferte se primesc numai dela arhitecți cualificați.

Din ședința „Hatieganei“, institut de credit și economii, ținută la 3 Aprilie 1902 în Hațeg.

(69) 1—1

Direcțiunea.

„ARDELEANA“

institut de credit și de economii societate pe acții.

Sediul: Orăștie, în casele proprii.

Fondată la anul 1885.

Capital social: 500.000 cor. Fonduri: 350.000 coroane.

Starea Depunerilor: peste 2.000.000 cor.

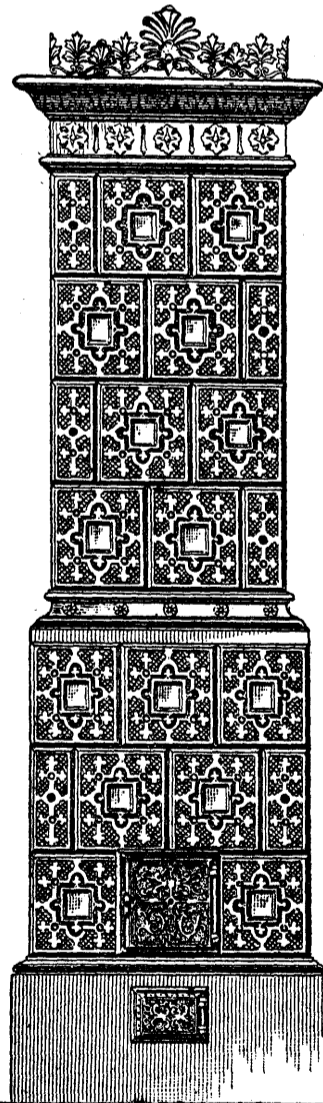
Se primesc: Depuneri spre fructificare, dela particulari cu 5% fără anunț, cu 5½% cu anunț; ear' dela corporațiuni culturale cu 6% interese.

Darea de venit după interese o solvește institutul separat.

Depuneri și ridicări făcute prin postă se efectuesc cu reîntoarcerea postei.

2—(59)

Direcțiunea.

Fabrica de sobe de lut

— din Barul mare.

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public, că am preluat conducerea întreprinderii de fabricațiunea lutului din Barul mare, și am arangeat-o cu totul de nou, potrivit cerințelor moderne, și sunt acum în stare a pregăti din minunatul material de lut resistent focului ce ne stă la dispoziție,

cahale de pământ,

sobe fine de lut,

mașine (șpar-uri) de lut

foarte fin lucrate, lucii, ca de porțelan, și trainice ca oțelul, și le vënd, după măsurime, dela 50 coroane în sus.

Cu toată stima

Intreprinderea pentru fabricarea lutului, în Barul mare (posta Puj):

(60) 3— Stefan Ioanovits,
conducătorul fabricei.

— În Orăștie primește comande și mijloacele aducerea, dl Ioan Lăzdrov, comerciant în piață.

Adjunct notarial.

La subscrisul află imediat aplicare un *adjunct notarial*, cu purtare bună și vieață trezvie, care va avea dela mine salar lunar de 30 cor., pe lângă cost și cuartir.

Candin Cristea,
not. cerc. în Bazeș.

(u. p. Algyógy).

(71) 1—1

Sz. 854—1902. tkvi.

(68) 1—1

Árverési hirdetmény és árverési feltételek.

A maros-illyei kir. járásbíró mint telekkönyvi hatóság közhirrre teszi, hogy Dr. Vlad Aurel szásvárosi ügyvéd által képviselt »Ardeleana« szásvárosi pénz- és hitelintézet javára kk. Pász Alexius Olivér és kk. Pász Aurel Szábin szásvárosi lakosok (képv. anyok Pász Anna által) elleni végrehajtási ügyben 7000 kor. tőke, ennek 1901. évi május hó 1-től járó 8% kamata 158 kor. 20 fill. eddigi és jelenlegi 36 kor. 30 fillérből megállapított költségek kielégítése végett az árverést elrendelte, és pedig a dobrai I. Rész 209 és a dobrai II. Rész 56 számú tjkben irt ingatlanokra nézve a C 1—1 alatt Pász Szift javára az ingatlanok egy keted részére bekebelezett élethosziglani haszonélvezeti jogával.

A (dévai kir. törvényszék) m.-illyei kir. járásbíró területén fekvő s a Dobra község I. Rész 209 számú tjkben irt és kk. Pász Alexius Olivér, kk. Pász Aurel Szábin, Pász Otilia, Pász Romulusz és Pász Iuliusz tulajdonát képező A † 2 rend 540 hrsz. ingatlanból végrehajtást szenvedettek kk. Pász Alexius és Aurel megillető ¼-ed része 151 kor., az A † 3 rend 555 hrsz. ingból ¼-ed rész 141 kor., az A † 4 rend 781 hrsz. ingból ¼-ed rész 118 kor., az A † 5 rend 811 812 hrsz. ingból ¼-ed rész 274 kor., az A † 6 rend 884 hrsz. ingatlanból ¼-ed rész 110 kor., az A † 7 rend 929 hrsz. ingból ¼-ed rész 134 kor., az A † 8 rend 963, 966 hrsz. ingból ¼-ed rész 365 kor., az A † 9 rend 1162, 1164 hrsz. ingból ¼-ed rész 193 kor., az A † 10 rend 1237/101 hrsz. ingból ¼-ed rész 14 kor., az A † 11 rend 9266/3 hrsz. ingból ¼-ed rész 10 kor., az A † 12 rend 1317 hrsz. ingból ¼-ed rész 37 kor., az A † 13 rend 1491 hrsz, ingból ¼-ed rész 21 kor., az A † 14 rend 1634 hrsz. ingból ¼-ed rész 64 kor., az A † 15 rend 1788 hrsz. ingból ¼-ed rész 40 kor., az A † 16 rend 1936 hrsz. ingatlanból ¼-ed rész 28 kor., az A † 17 rend 1966/93 hrsz. ingból ¼-ed rész 1 kor., az A † 18 rend 2061/84 hrsz. ingból ¼-ed rész 9 kor., az A † 19 rend 2062/a/122 hrsz. ingatlanból ¼-ed rész 27 kor., az A † 20 rend 2062/a/108 hrsz. ingból ¼-ed rész 48 kor., az A † 21 rend 2070 hrsz. ingból ¼-ed rész 34 kor., az A † 22 rend 2127 hrsz. ingból ¼-ed rész 19 kor., az A † 23 rend 2153 hrsz ingból ¼-ed rész 97 kor., az A † 24 rend 2267 hrsz. ingból ¼-ed rész 25 kor., az A † 25 rend 2363/6 hrsz. ingatlanból ¼-ed rész 11 kor., az A † 26 rend 2416 hrsz. ingból ¼-ed rész 98 kor., az A † 27 rend 2425 hrsz. ingból ¼-ed rész 87 kor., az A † 28 rend 2435 hrsz. ingból ¼-ed rész 10 kor., az A † 29 rend 2476 hrsz. ingból ¼-ed rész 8 kor., továbbá a Dobra község II. Rész 56 számú tjkben irt s ugyanazok nevéen álló A † 1 rend 67 hrsz. ingatlanból ¼-ed rész 218 kor., az A † 2 rend 493 hrsz. ingból ¼-ed rész 70 kor., az A † 3 rend 770 hrsz. ingból ¼-ed rész 30 kor., az A † 4 rend 1088 hrsz. ingból ¼-ed rész 142 kor., az A † 5 rend 1350 hrsz. ingból ¼-ed rész 60 kor., végül a Dobra község I. Rész 470 sz. tjkben irt A † 1 rend 374/2/b és 375/4 hrsz. ingatlanból ¼-ed rész 1012 koronában megállapított kikiáltási árban 1902. évi május hó 20-ik napján délelőtt 9 órakor Dobra község előjárósági irórában megtartandó nyilvános árverésen következő feltételek alatt fog eladás alá kerülni u. m.:

1. Ha a megállapított kikiáltási áron felüli ígérletet senki sem tenne az árverés a kitűzött ingatlanokra a kikiáltási áron alól is eladtni fog és pedig a dobrai 209 számú tjkben és a dobrai II. Rész 56 sz. tjkben irt ingatlanokra nézve a mennyiben értük a C 1—1 alatt ¼-ed része Pász Szift javára be kebelezett élethosziglani haszonélvezeti jog fenntartásával 7500 kor. ígérletnek ugy annak épség fentartásával a mennyiben pedig ezen vételár el nem éretnék, ugy annak fenntartása nélkül.

2. Árverezni kívánok bánatpénzül tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át vagyis 15 kor. 10 fill., 14 kor. 10 fill., 11 kor. 80 fill., 27 kor. 40 fill., 11 kor., 13 kor. 40 fill., 36 kor. 50 fill., 19 kor. 30 fill., 1 kor. 40 fill., 1 kor., 3 kor. 70 fill., 2 kor. 10 fill., 6 kor. 40 fill., 4 kor., 2 kor. 80 fill., 10 fillér, 90 fill., 2 kor. 70 fill., 4 kor. 80 fill., 3 kor. 40 fill., 1 kor. 90 fill., 9 kor. 70 fill., 2 kor. 50 fill., 1 kor. 10 fill., 9 kor. 80 fill., 8 kor. 70 fill., 1 kor., 80 fill., 21 kor. 80 fill., 7 kor., 3 kor., 14 kor. 20 fill., 6 kor. és 101 kor. 20 fillért készpénzben vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 42. §-ban jelzett árfolyammal számított s az 1881. évi november hó 1-én 3333 sz. a. kelt I. M. rendelet §-ban kijelölt óvadékképesnek nyilvánított értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881. évi LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál történt előleges elhelyezéséről kiállított elismervényt átszolgáltatni. Az árverési feltételek többi pontjai a hivatalos órák alatt a kir. járásbíró mint tkkvi hatóság irórájában és Dobra község előjáróságnál megtekinthetők.

A kir. járásbíró mint tkkvi hatóság.

Kelt Maros-illyen, 1902. évi február hó 21-én.

Csongvay Géza, kir. aljbíró.

Insertiuni și reclame cu prețuri moderate se primesc la administrația foii „Libertatea“.

Editor: Ioan Moța.